

HUNYADIVÁROSIK A KITÜNTETETTEK SORÁBAN

- Beszélgetés Dr. Szegedi Ernővel -

Augusztus 20-án került sor arra az Ünnepi Közgyűlésre, amelynek keretében dr. Zombor Gábor polgármester a Közgyűlés egyhangú határozata alapján díszoklevelet nyújtott át azoknak, akik Kecskemét és polgárai javára az elmúlt években kiemelkedően magas színvonalú tevékenységet végeztek. A városi kitüntetések adományozottjainak sorában két hunyadivárosi díjazottat is ünnepelhettünk. Mathiász János-díjat kapott Dr. Szegedi Ernő, a Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet munkatársa, és Kecskemét Szociális Ügyéért Díjat vett át Forgács János családgondozó.

- **Mit érzett a díj átvételekor?** – kérdeztük elsőként Dr. Szegedi Ernőt.

- Megmondom őszintén, zavarban voltam. Tartok ugyan előadásokat a Corvinus Egyetemen és máshol, de ilyen jellegű, engem köszöntő nyilvánossághoz nem szoktam. Szerencsére jelen volt néhány közeli ismerősöm, akik oldották az elfogódottságomat. Örültem az elismerésnek azért is, mert életem, munkám és tanulmányaim sok évtizeden át kötöttek ehhez a városhoz és a környékéhez. 1978-ban költöztem a Hunyadivárosba. Három gyermekünk már ide született.

- **Tudományos munkássága és jelentős szakmai publikációi széles körben ismertté tették a nevét. Mi befolyásolta egykor a pályaválasztásában, később kutatási témái meghatározásában?**

- Kisgyermekkoromban kezdődött a természet, később a biológia és kémia iránti érdeklődésem. A homoki szőlő hazájában, Izsákon születtem. Családom tagjai – amíg csak visszalátok – elsősorban szőlőműveléssel foglalkoztak. Szerencsés véletlen, hogy az egyetem elvégzése után nekem is sikerült úgy elhelyezkednem, hogy szőlővel kapcsolatos munkát végezhettem. A Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetben növénykórtani feladatot kaptam. Az akkori főosztályvezető, dr. Eifert József tanácsára kezdtem el a szőlő agrobaktériumos golyvásodásával foglalkozni, ami itt, az Alföldön különösen súlyos és pusztító betegség. A munkámat végig az a kettősség jellemezte, hogy miközben mikrobiológiai érdeklődésemből adódóan szerettem volna minél több alapozó jellegű kutatást végezni, publikációkat közreadni, a munkatervemet úgy kellett összeállítanom, hogy megfeleljek a termelés napi, gyakorlati igényeinek is. Ebben nagy segítséget jelentett, hogy intézetem belüli munkatársaimmal és más hazai és külföldi intézetekben dolgozó kollégáimmal, barátaimmal kezdettől nagyon összehangolt csapatmunkát végeztünk. Egy-egy témához mindenki „legó”-szerűen adja a maga munkájának eredményét. Ebben a „gépezetben” igyekeztem én is megtalálni a helyemet.

Már pályafutásom kezdetén elkezdtem a betegségekkel szembeni természetes ellenállóság – közismert idegen szóval rezisztencia – kérdésével foglalkozni. A kórokozók elleni védekezés költségkímélő, egyúttal környezetkímélő módzatainak kutatásában hamar egyértelművé vált, hogy a jövő útja a minél ellenállóbb növényfajták nemesítése. Évtizedekkel korábbi szakirodalmakban keresgélve jöttünk rá, hogy bizonyos vad *Vitis* fajok ellenállóak a golyvásodással szemben, így a nemesítési munkában alkalmazhatók lehetnek rezisztenciagén forrásként. Tekintetbe véve sok más tényező között például azt, hogy egy növényfaján igen sokféle organizmus élhet együtt, nagyon körültekintően kellett eljárni ahhoz, hogy a nemesített növény ne csak egy adott törzssel, hanem a kórokozók széles körével szemben ellenállóvá váljon. Az elmúlt évtizedek kutatásainak köszönhetően a növénygenetikai adatoknak egész könyvtára van, ami lehetővé teszi, hogy az egyes élettani jelenségek genetikai hátterét jobban megismerjük, és ezt fel tudjuk használni a mezőgazdasági

termelés biztonságának növelésére. Mindezek ellenére az, hogy a szőlőfajtákat a betegségekkel szemben ellenállóvá tudjuk tenni, még nem minden esetben valósítható meg.

A különböző védekezési stratégiák tervezésekor mindenkor figyelembe kell vennünk, hogy kultúrnövényeink egy élő közösség részei. Gyakran egy látszólag csekély beavatkozás is felboríthatja a természetett növényeinkkel szimbiózisban élő baktériumok és gombák biológiai egyensúlyát, s a várt előnyök helyett olyan kórokozók szaporodhatnak el, melyek ellen azt megelőzően nem kellett védekezni.

- Mennyire nehezíti a dolgot az, hogy új és újabb kórokozók kerültek be az országba?

- Nemcsak a szőlő, hanem sok más kultúrnövény esetében okozott ez problémát. Az új károsítók a XIX. század végétől kezdtek Európában megjelenni, s ez a folyamat a következő évtizedekben, feltehetően a két világháború során lezajlott „dömpingszállítások” következtében is felerősödött. Jelenleg a növényegészségügyi szempontból viszonylag jól ellenőrzött európai növénykereskedelem révén kevésbé kell számolni ismeretlen kórokozók megjelenésével, de azért ez még mindig meglévő, reális veszély. Új kihívást jelent a növényegészségügy területén a klímaváltozás, ami Magyarországot már most is súlyosan érinti. A globális felmelegedés kedvezhet a különböző növénykórokozókat hordozó rovarok (vektorok) szélesebb körű elterjedésének. Például az eddig csak a mediterrán régióban élő vektorok északabbra húzódnak, és ott eddig ismeretlen, új betegségeket terjeszthetnek el.

Új feladatként nehezedik a kutatásra, hogy egyre szélsőségesebb időjárási körülményeknek megfelelő, fagy-, illetve szárazságtűrő fajtákat hozzon létre. Tudni kell, hogy bármilyen beavatkozással egy fajta tulajdonságai a végtelenségig nem változtathatók meg, így lehetetlen azt várni, hogy netán évi 120 mm csapadékmennyiség mellett is megélő kultúrnövényeket tudjunk nemesíteni. E tekintetben az fogja jelenteni a megoldást, ha a térség vízháztartását optimalizálni tudjuk oly módon, hogy megfelelő tartalékok álljanak rendelkezésre.

- A közvetlen szakmán túl milyen kérdések foglalkoztatják?

- A környezetvédelem kérdései magánemberként is nagyon érdekelnek. Annak fényében, hogy mekkora az elsivatagodás veszélye, nem tudom könnyű szívvel nézni az olyan kisebb-nagyobb építkezéseket, ipari beruházásokat, melyek a legjobb minőségű földterületeken valósulnak meg. Nyilvánvalóan az ipar fejlesztésére is nagy szükség van, de sokszor úgy érzem, hogy ezek megvalósíthatók lennének mezőgazdasági termelésre nem, vagy kevésbé alkalmas területeken, elhagyott ipartelepeken is. A termőföld védelmét tehát rendkívül fontos kérdésnek tartom. Ezenkívül sok mezőgazdasággal foglalkozó kollégámhoz hasonlóan én is aggasztónak érzem a felszíni vízkészletek katasztrófális mértékű csökkenését, illetve elszennyeződését. Ennek széles körű kihatásai, gondolom, mindenki számára nyilvánvalóak.

(Kada Erika interjúja)